

Fenomen sporta slobodne borbe u Hrvatskoj

Tipura, Anton

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:156820>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-21**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Anton Tipura

**FENOMEN SPORTA SLOBODNE BORBE U
HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU

ANTON TIPURA

**FENOMEN SPORTA SLOBODNE BORBE U
HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: prof. dr. sc. Renato Matic

Sumentor: dr. sc. Ivan Perkov

Zagreb, 2021.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Sport slobodne borbe.....	2
2.1. Povijest sporta slobodne borbe.....	2
2.2. Društvene organizacije sporta slobodne borbe.....	4
3. Društveni aspekti sporta slobodne borbe.....	7
3.1. Sociologija sporta u Hrvatskoj.....	7
3.2. Etika i sport slobodne borbe.....	9
3.3. Društvena pokretljivost i utjecaj politike u slobodnoj borbi.....	12
4. Intervju.....	15
4.1 .Intervju s profesionalnim MMA borcem.....	15
4.2. Intervju s MMA trenerom.....	17
5. Zaključak.....	19
6. Literatura.....	20

SAŽETAK

Cilj je ovoga rada sociološki analizirati sport slobodne borbe. Trenutno se vrlo mali broj radova iz društvenih znanosti bavi problematikom slobodne borbe u Hrvatskoj. Glavni dio rada posvećen je društvenim organizacijama, to jest savezima koji su nadležni nad sportom slobodne borbe. Prikazana je i kritika na (ne)etičnost tog sporta i odgovori na te kritike. Kronološki je prikazan razvoj sociologije sporta u Hrvatskoj te ponudeni razlozi zbog kojih bi se sociologija sporta trebala više baviti slobodnom borbom. U drugom se dijelu rada prezentiraju nalazi ilustrativnog orijentacijskog empirijskog istraživanja. Naime, provedeni su polustrukturirani intervjui s profesionalnim MMA borcem i trenerom koji su dali svoja mišljenja o sportu slobodne borbe i njegovoj etičnosti.

Ključne riječi: slobodna borba, borilački sportovi, sociologija sporta

1. Uvod

Brojni ljudi povezani sa slobodnom borbom ističu da je upravo njihov sport najbrže rastući sport današnjice. Novinar *Kurt Badenhausen* s portala *Forbes* govori o preko 450 milijuna obožavatelja ovog sporta diljem svijeta, od kojih se 85% nalazi izvan Sjedinjenih Američkih Država.¹ Slobodna borba je od svojih početaka kontroverzan sport te je antagonizirao čak i velike obožavatelje ostalih borilačkih sportova kao što je boks. Zbog svoje velike popularnosti u svijetu, ali i u Hrvatskoj, te zbog nasilne prirode sporta u ovom je radu prepoznato da je sport slobodne borbe iznimno interesantan za sociološko istraživanje. U Hrvatskoj postoje čak dva sportska saveza slobodne borbe, ali nijedan od njih nije priznat od strane Hrvatskog olimpijskog odbora (HOO). Začuđuje loša pozicija u kojoj se nalaze nadležni savezi jer je u potpunom kontrastu sa stanjem sporta koji je izrazito popularan i medijski prisutan.

U radu Perasovića i Bartoluci (2007.) navodi se da još uvijek znamo premalo o socijalnim aspektima sporta², što zasigurno vrijedi i za sport slobodne borbe. U Hrvatskoj je slobodna borba zapostavljena od strane sociologa što je donekle razumljivo jer je sport nastao relativno nedavno. Dosadašnja su se sociološka istraživanja borilačkih sportova uglavnom odnosila na boks, *judo* i hrvanje. Cilj je ovoga rada postaviti temelj sociološke analize sporta slobodne borbe u Hrvatskoj. Dio rada bit će posvećen akterima unutar ovoga sporta koji će kroz polustrukturirani intervju govoriti o svome sportu. Intervju će biti orijentacijsko-ilustrativnog karaktera što znači da će služiti kao orijentir, ali i poticaj za daljnja istraživanja sporta slobodne borbe.

U fokusu dosadašnjih radova koji se bave slobodnom borbom iz perspektive društvenih znanosti nalazila se moralnost te opasnost koju ovaj ekstremni sport može imati na sportaše, ali i na društvo u cjelini zbog prikazivanja eksplicitnog nasilja. U ovom će radu biti spomenute neke od kritika koje se specifično odnose na sport slobodne borbe te će borci i autor iznijeti svoje odgovore na kritike.

¹ forbes.com

² Perasović, B. , Bartoluci, S. Sociologija sporta u hrvatskom kontekstu, 2007. str. 106.

2. Sport slobodne borbe

2.1. Povijest slobodne borbe

Tradicija sporta slobodne borbe u širem smislu traje otprilike 3000 godina, a najraniji podatci svrstavaju početak borenja slobodnim stilom u antičku Grčku. Razne kulture svijeta imale su sportove srodne slobodnoj borbi, ali sport *pankration* je najbliži današnjem sportu slobodne borbe. Sport se sastojao od udaraca rukama i nogama te su bile dozvoljene tehnike hrvanja uključujući i korištenje poluga na udovima. Aristotel ga je opisao kao sport koji zahtjeva od borca znanje onoga što rade boksači i hrvači. Kao i u današnjem sportu slobodne borbe bilo je dozvoljeno koristiti udarce dok se protivnik nalazio na podu. Jedino je bilo zabranjeno gristi protivnike i kopanje očiju. Ime sporta u prijevodu bi značilo 'korištenje svih snaga/vještina'.³ (Georgiou, A. 2008.)

Po tradiciji i grčkoj mitologiji, sport *pankration* je osmislio Herkul te je po predaji on prvi Olimpijski pobjednik te discipline. Ipak, povijesni izvori smještaju početak pankrationa u 12. stoljeće pne. na jug poluotoka Peloponeza. U povijesnim izvorima sport *pankration* se prvi puta spominje kao disciplina na Olimpijskim igrama 648. godine pne. Sport je najvjerojatnije bio iznimno popularan na Olimpijskim igrama što možemo protumačiti po tome što su borbe pankrationa bile ostavljene za sami kraj cijelog događaja. Grčki sofist Filostrat, koji je napisao djelo posvećeno Olimpijskim igrama nazvanom *Gymnasticus*, je rekao da je "od svih natjecanja, najpopularnije natjecanje u *pankrationu*". *Pankration* je bio sastavni dio Olimpijskih igara sve do 393. godine, kada ih je rimski car Teodozije I. Veliki zabranio. Sport *pankration* nije se našao na modernim Olimpijskim igrama koje su obnovljene 1896. godine.⁴ (Georgiou, A. 2008.)

Sport slobodne borbe nastao je krajem 20. stoljeća, ali tijekom cijelog 20. stoljeća nagoviještao se početak tog sporta kao zasebnog. Zbog toga danas imamo problem s imenovanjem sporta. Ime *pankration* se koristilo u Japanu nastavljajući antičku tradiciju. U Brazilu se koristio naziv *vale tudo* što u prijevodu znači sve prolazi ili sve se može. Brazil je odigrao ključnu ulogu u razvoju slobodne borbe kao zasebnog sporta. Slobodna borba ili MMA (*Mixed martial arts*) hibridni je borilački sport koji inkorporira tehnike boksa, kick boxa, *muay thaia*, hrvanja, *judoa*, brazilske *jiu-jitse* (BJJ) i ostalih borilačkih sportova i vještina. Kovačević (2020.) spominje kako se tipična borba sastoji od 3 runde od 5 minuta s pauzom od jedne minute između rundi. Borci su

³ Georgiou, A. 2008

⁴ isto

raspoređeni u težinske kategorije, a tijekom borbe moraju koristiti zaštitnu opremu kao što su štitnici za zube, štitnici za genitalije i par rukavica s otvorenim dlanom koje teže od 110 do 170 grama. Pobjeda se može ostvariti sudačkom odlukom nakon meča ili "prekidom" to jest *knockoutom* udarcima ili *submissionom* koristeći gušenja na vratu ili poluge na udovima.⁵ Iako je u početku sport slobodne borbe bio predstavljen kao 'borba bez pravila', danas se sport daleko odmaknuo od svojih brutalnijih korijena.⁶

Sport je danas reguliran u svih 50 američkih država, ali to nije uvijek bio slučaj. Sve do 2016. godine MMA priredbe bile su zabranjene u američkoj saveznoj državi *New York*. Zakonom je zabranjen u toj saveznoj državi 1997. godine. U to doba sport nije imao službeno ime, već se samo koristio naziv 'borba bez pravila'. Taj tada neimenovani sport zabranjen je pod izlikom da je preopasan i nasilan, iako su tadašnji čelnici UFC-a tvrdili da političari za to nemaju valjane statistike i dokaze. Jedna od kritika upućene tom sportu bila je da se taj sport ni po čemu ne razlikuje od uličnih tuča. U to vrijeme se uvriježio pejorativ za sport slobodne borbe - *human cockfighting*, to jest ljudska borba pijetlova. Te prepreke dovele su do nekih promjena u pravilima sporta što je dovelo do povećane sigurnosti. Uvedene su težinske kategorije kao u ostalim borilačkim sportovima te su borbe vremenski smanjene s preko 30 minuta borenja na tri petominutne runde.⁷ Zbog raznih regulacija i restrikcija, MMA se početkom 21. stoljeća postepeno razvija kao sport što je dovelo do veće popularnosti i šire rasprostranjenosti diljem svijeta.

Sport brazilske *jiu - jitse* je nastao u Brazilu kada je japanski *judoka* (džudaš) Mitsuyo Maeda demonstrirao svoju vještinu pred publikom u gradu Belemu početkom 20. stoljeća. Carlos Gracie, koji je promatrao demonstraciju iz publike, se ubrzo zaljubio u sport te na temelji njega napravio svoju inačicu koja se više bavila polugama i gušenjima nego bacanjima koja u *judu* označuju pobjedu. Obitelj Gracie je i danas popularna obitelj u sportovima brazilske *jiu-jitse* i slobodne borbe.⁸ (GracieMag)

U Hrvatskoj se za sport slobodne borbe koriste i nazivi *Mixed Martial Arts* (MMA) ili mješovite borilačke vještine, *ultimate fight*, *extreme fighting*, *free fighting* i *cage fighting*. Dva hrvatska

⁵ Kovačević, A. Bioetička perspektiva slobodne borbe Pannoniana: Časopis za humanističke znanosti, Vol 4., No 1. 2020. str. 178.

⁶ britannica.com

⁷ mmafighting.com

⁸ graciemag.com

sportska saveza koriste engleski naziv za sport te se zovu Hrvatski MMA savez (osnovan kao Hrvatski savez slobodne borbe 2006.) godine, a noviji savez koji je osnovan 2020. godine naziva se Hrvatska MMA unija. Postojanje dva nacionalna saveza za isti sport predstavlja problem zbog raznih razloga. Niti jedan od ta dva saveza nije član svjetske organizacije IMMAF (*International MMA Federation*). Trenutno se nalaze u statusu nadgledanja.

2.2. Društvene organizacije sporta slobodne borbe

„Društvene organizacije su jedinice koje su 'orijentirane' na postizanje specifičnih ciljeva.”⁹ Ovaj dio rada bavit će se društvenim organizacijama, to jest sportskim savezima, koji se bave promicanjem sporta slobodne borbe. Bit će izneseni njihovi glavni ciljevi i uloga koju imaju u njihovu postizanju. U današnjem je društvu nemoguće zamisliti sport bez ozbiljne organiziranosti. „Po mišljenju mnogih sociologa, organizacije su postale dominantnim institucijama suvremenog društva”.¹⁰ Kao što je navedeno, sport slobodne borbe relativno je mlad tako da su i organizacije koje su zadužene za podizanje njegove kvalitete i organiziranosti sporta mlade.

IMMAF (*International MMA Federation* / Međunarodni MMA savez) je svjetska organizacija nadležna za sport slobodne borbe. Prema njihovim službenim stranicama, IMMAF je osnovan 2012. u Švedskoj. Osnivači su August Wallen i George Sallfeldt, a potporu za osnivanje međunarodnog MMA saveza dobili su i od UFC-a, najpopularnije svjetske MMA lige. Iste godine, 2012., osnovan je i drugi međunarodni MMA savez u Monaku nazvan WMMAA (*World MMA Association* / Svjetski MMA savez). Osnovao ga je osnivač Ruskog MMA saveza Vadim Finkelchtein. Te dvije "rivalske" svjetske organizacije imale su zajednički cilj, a to je da sport MMA-a postane olimpijski sport. Kako bi to i ostvarili, 2017. godine GAISF (Savez olimpijskih i neolimpijskih međunarodnih sportskih saveza) uputio je preporuku da se trebaju udružiti budući da samo jedan internacionalni savez može predstavljati sport.

Spajanje između IMMAF-a i WMMAA-a dogodilo se 2018. godine, a odlučeno je kako će biti zadržano ime i povijest IMMAF-a. Danas IMMAF broji preko 120 nacionalnih saveza, a njih

⁹ Žugić, Z. Sociologija sporta, 2000. str 70

¹⁰ isto, str 74.

oko 50 je priznato od strane državnih Olimpijskih odbora. Trenutni predsjednik IMMAF-a je Kerrith Brown, dok osnivači Wallen i Finkelchtein obnašaju dužnosti počasnih predsjednika.¹¹

Kao što je navedeno, Hrvatska nije među 120 država unutar međunarodne zajednice MMA-a. Hrvatska se trenutno nalazi u statusu under review, što znači da je u fazi nadgledanja. Trenutna situacija je poražavajuća jer su mnoge zemlje u našem susjedstvu već članice IMMAF-a, a Hrvatska sa zapaženom poviješću u tom sportu nije. Ipak, postoji optimizam glede pristupanja krovnoj MMA-a organizaciji. Dva su se međunarodna saveza udružila s ciljem napretka sporta slobodne borbe, a slično bi se moglo dogoditi i u Hrvatskoj.

Zlatko Klarić jedan je od pionira sporta slobodne borbe u Hrvatskoj. Kao jedan od osnivača Hrvatskog amaterskog saveza slobodne borbe (HASSB), koji će kasnije promijeniti ime u Hrvatski MMA savez (HMMAS), dao je svoj komentar na osnivanje novog saveza nazvanog Hrvatska MMA Unija koji je prenio hrvatski MMA portal *Profightstore*. U svom komentaru Klarić govori o okolnostima koje su dovele do osnivanja HMMAS-a, pada aktivnosti sport slobodne borbe u Hrvatskoj te njegovom konačnom rastu koji je kulminirao osnivanjem Hrvatske MMA Unije (HMMAU). On spominje kako je trenutačno glavni cilj HMMAU-a priznanje MMA-a kao sporta u Hrvatskoj. Cilj prvog osnovanog MMA saveza u Hrvatskoj bio je širenje amaterskog MMA-a koji se po mnogočemu razlikuje od profesionalnog MMA-a. Također govori o padu aktivnosti MMA-a u Hrvatskoj 2014. godine uslijed podjela. Prvi problem za MMA zajednicu dogodio se kada je krovna hrvačka organizacija FILA uvrstila amaterski MMA u svoj program djelovanja, pa ga je trebala izbaciti pod prijetnjom MOO (Međunarodni Olimpijski odbor) da će hrvanje kao sport biti izbačen s Olimpijskih igara ako ne otpuste amaterski MMA iz svojeg programa djelovanja. Drugi problem koji je usporio razvoj MMA-a u Hrvatskoj (amaterskog i profesionalnog) dogodio se kada je 2014. godine došlo do još jednog raskola. Prvo, te godine HMMAS postao je članicom prije spomenutog WMMAA. Drugo, te godine dolazi do osnivanja "para-organizacije", Hrvatske MMA Lige, koja po riječima Klarića djeluje mimo, tada jedinog, hrvatskog saveza nadležnog za sport slobodne borbe. Taj raskol mala, ali entuzijastična, hrvatska MMA zajednica nije mogla prebroditi, te su nakon toga "preživjeli" samo najveći i najuporniji klubovi. U tom razdoblju prestaju se izvoditi godišnje amaterske MMA priredbe koje je organizirao HMMAS i dolazi do nestanka gotovo svih konstantnih MMA

¹¹ immaf.org

priredbi na teritoriju Hrvatske što uvelike baca tadašnju hrvatsku MMA zajednicu u opskurnost.

12

Dražen Forgač je osnivač i glavni trener MMA kluba American Top Teama Zagreb.¹³ American Top Team (ATT) Zagreb prva je službena podružnica American Top Teama u Europi. Taj klub je jedan od najpoznatijih i najvećih timova, to jest, dvorana u sportu slobodne borbe, a sjedište im se nalazi u Coconut Creeku na Floridi. Forgač je i osnivač Hrvatske MMA Unije, drugog sportskog saveza koji je nadležan nad sportom slobodne borbe u Hrvatskoj. Razlozi osnivanja novog saveza su mnogostruki. Prvi razlog je bolja organiziranost amaterskog MMA. "Do nastanka Hrvatske MMA Unije došlo je iz potrebe da postavimo amaterski MMA na mjesto koje zaslužuje. Popularnost MMA-a konstantno raste, a naročito oživljavanjem domaće profesionalne MMA scene i velikim interesom medija."¹⁴ Osnivač Hrvatske MMA Unije također spominje i veliku gledanost koju amaterski MMA privlači što svakako govori o popularnosti sporta u Hrvatskoj. Također, neki od razloga su usmjereni u povećanje profesionalnosti sporta što se planira ostvariti osnivanjem sudačke i liječničke komisije, sudačkim i trenerskim seminarima i slično. Bitan razlog je i ostvarivanje međunarodnih suradnji s udruženim članicama IMMAF-a. Svakako glavni cilj i zadaća je prepoznavanje i priznanje MMA sporta od nadležnih institucija i primanje u Hrvatski olimpijski odbor.¹⁵ Uz Dražena Forgača u osnivanju Hrvatske MMA Unije sudjelovali su proslavljeni hrvatski borci, Zelg Galešić i Igor Pokrajac. Oni su istaknuli da Hrvatsku MMA Uniju i Hrvatski MMA Savez razlikuje to što u Uniji trenutno sudjeluju ljudi koji u zadnje vrijeme vuku hrvatsku MMA scenu, oni koji vode najveće dvorane i oni bez kojih današnji hrvatski MMA sport ne bi izgledao ovako kako izgleda danas.¹⁶

Hrvatski olimpijski odbor (HOO) najviša je sportska udruga u Hrvatskoj.¹⁷ Sport slobodne borbe, to jest nacionalni savez zadužen za sport slobodne borbe, ne nalazi se na listi od 68 sportova (saveza) pod okriljem HOO-a. Kao što je već napomenuto, sport je popularan i postaje sve popularniji. Ipak, razloga za tu činjenicu ima. Prvo, zamršenost između saveza na nacionalnom, a donedavno i na međunarodnom nivou je doprinijela tome da se sport MMA-a nije našao na tom popisu sportova, čak ni na listi neolimpijskih privremenih članova. Drugi razlog je to što je sport slobodne borbe kontroverzan u društvu, ali i u akademskoj zajednici. Mnogi ljudi su i dalje

¹² profightstore.hr

¹³ americantopteam.eu

¹⁴ fightsite.hr

¹⁵ isto

¹⁶ isto

¹⁷ hoo.hr

zabrinuti kakve bi posljedice na društvo mogao imati sport koji bez zadržavanja prikazuje nasilne radnje.

Nakon poglavlja o povijesti slobodne borbe i sportskim organizacijama nadležnim za sport slijedi poglavlje o sociologiji sporta u kojem se pojašnjava kako ona gleda na slobodnu borbu. Sport slobodne borbe vrlo je popularan sport danas, a postao je izrazito popularan u vrlo kratkom periodu te je stekao reputaciju iznimno nasilnog sporta. Bit će izneseni tekstovi koje su pisali sociolozi, ali i filozofi, o ovom kontroverznom sportu. U radu će biti iznesene njihove kritike, ali i odgovori na kritike određenih autora. Dio rada bit će posvećen društvenim organizacijama i utjecaju politike na sport slobodne borbe.

3. Sociologija sporta i slobodna borba

3.1. Sociologija sporta u Hrvatskoj

„Sport je jedna od temeljnih društvenih institucija, neodvojiv od strukture društva i institucije obitelji, gospodarstva, medija, politike, obrazovanja, religije i sl. kao i sastavni dio svakodnevnog života ljudi diljem svijeta.“¹⁸ Upravo iz tog razloga je ključna uloga sociologije kako bi objasnila odnos između sporta i društva. Sociologija bi mogla i odgovoriti na pitanja ključna u razumijevanju sporta slobodne borbe. Pitanja kao što su: Tko su sudionici tog sporta? Tko su navijači? Kako društvo utječe na sport slobodne borbe te kako sport utječe na društvo? To su samo od nekih pitanja koja bi rasvijetlila fenomen slobodne borbe u današnjem svijetu. Neki su znanstvenici društvenih znanosti iznimno kritični prema (ne)moralnosti sporta slobodne borbe te se pribojavaju kakav bi utjecaj na društvo on mogao imati.¹⁹

„Sociologija sporta je poddisciplina sociologije, a istražuje sport kao cjelovitu i specifičnu društvenu pojavu, društvene odnose i procese koji utječu na tjelesni odgoj, sport i sportsku rekreaciju i njihov utjecaj na razvoj pojedinca.“²⁰ U ovom dijelu rada objasniti će se položaj sociologije sporta unutar sociologije te će biti iznijeti stav zašto bi sociologija sporta trebala obratiti veću pažnju na ovaj brzorastući sport u modernom društvu. Dio rada bavit će se problematikom navijača, to jest gledatelja, koji prate MMA.

¹⁸ Perasović, B., Bartoluci, S. Sociologija sporta u hrvatskom kontekstu 2007. str. 106.

¹⁹ Dixon, N. A moral critique of mixed martial arts 2015.

²⁰ Perasović, B., Bartoluci, S. Sociologija sporta u hrvatskom kontekstu 2007. str. 107.

Prva hrvatska istraživanja sociologije sporta javljaju se sredinom dvadesetog stoljeća u radovima Mire A. Mihovilovića. „Jedan je od osnivača Zavoda za fizički odgoj u Zagrebu i Visoke škole za fizičku kulturu, preteče današnjeg Kineziološkog fakulteta.”²¹ „Njegovi se radovi mogu smatrati prvim pokušajima elaboriranja društvenih problema vezanih uz tjelesno vježbanje, sport i rekreaciju.”²² „Pedesetih godina svojim istraživanjima utire put sociološkim promišljanjima sporta kao društvenog fenomena.”²³ Istraživao je i biološke, psihološke, sociološke, ekonomske i sportske elemente iz života i rada vrhunskih sportaša Jugoslavije.²⁴

„Druga faza razvitka sociologije sporta u Hrvatskoj kreće akademske godine 1970./71. ulaskom sociologije sporta u studijski program na Fakultetu za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu.”²⁵ U tom periodu radovi znanstvenika mogu se podijeliti u nekoliko tematskih područja. „Radovi koji tematiziraju problem *društveno-političke uloge sporta* ukazuju na njegovu važnost u konstituiranju vrijednosnog sustava tadašnjeg, socijalističkog društva, te utjecaj opće društvene klime na položaj, ulogu i razvoj međunarodnog sporta.”²⁶ „Istraživanjima *socijalne strukture* utvrđivao se utjecaj socijalno-demografskih karakteristika na razvoj antropoloških dimenzija.”²⁷ „*Utjecaj kinezioloških aktivnosti na proces socijalizacije* tema je treće skupine radova.”²⁸ Također su istraživane *socijalne determinante kineziološke aktivnosti* i problem socijalne diferencijacije.²⁹ „*Sociometrijska istraživanja strukture i dinamike* sportskih grupa izučavala su primjerice ulogu kolektiva, zajedničkih normi i vrijednosti, status pojedinca u grupi, koheziju grupe i njenu strukturu.”³⁰ „Posljednju grupu čine studije socioloških aspekata vrhunskog sporta, istraživanja aktualnih i neiscrpnih tema poput nasilja u sportu, koja će svoju recepciju doseći u idućem razdoblju razvitka sociologije sporta u Hrvatskoj.”³¹

„U drugoj polovici 80-ih godina 20. stoljeća započinje jedno specifično poglavlje u razvoju hrvatske sociologije sporta, obilježeno istraživanjima nasilničkog ponašanja sportske publike, odnosno sociologijskim zahvatima u stvarnost tada sve profiliranijeg fenomena nogometnog

²¹ isto str. 108.

²² isto str. 108.

²³ isto.str. 109.

²⁴ isto str. 109.

²⁵ isto str. 109.

²⁶ isto str. 110.

²⁷ isto str. 110.

²⁸ isto str. 110.

²⁹ isto str. 110.

³⁰ isto str. 110

³¹ isto str. 111.

huliganizma." ³² Ovaj period u razvoju sociologije sporta u Hrvatskoj poprimio je oblik sociologije (sub)kultura mladih. „Od kraja 70-ih godina 20. stoljeća na stadionima i oko njih počinje se pojavljivati nova subkultura nogometnih navijača." ³³ „Potrebno je naglasiti kako spoj teorijskoga i empirijskog dijela socioloških istraživanja pokriva i sve metodologijske tradicije, pa su ovim radovima u hrvatskoj sociologiji definitivno rehabilitirane metode poput sudjelujućeg promatranja, grupnoga intervjua, uz već priznatu anketu ili individualne intervjue." ³⁴

3.2. Etika i sport slobodne borbe

Nakon poglavlja o razvoju sociologije sporta u Hrvatskoj slijedi dio u kojem će biti iznesene i neke od kritika upućenih prema sportu slobodne borbe te navijačima tog sporta. Filozof etike, Nicholas Dixon, iznio je nekoliko kritika prema sportu slobodne borbe. On smatra da je sport u kojem je cilj na nasilan način pobijediti svog protivnika vrijedan moralne evaluacije. Razlikuje MMA od boksa po tome što su u sportu MMA udarci dozvoljeni ako se protivnik nalazi na tlu. Zbog toga Dixon smatra da borbe u kavezu više slične na uličnu tuču nego na sportsko nadmetanje. ³⁵ Dixon opet uspoređuje sport slobodne borbe s boksom te kritizira dozvoljavanje udaraca u glavu. Za njega najveći problem predstavljaju upravo takvi udarci zato što je medicinski dokazano da udarci u glavu razvijaju kroničnu traumatsku encefalopatiju (CTE). Ipak smatra da je boks opasniji za razvijanje CTE-a zato što se u njemu puno više udaraca se upućuje u glavu i zato što su MMA mečevi u pravilu kraćeg trajanja. Spominje kako smatra da MMA može imati katarzičan efekt na sportaše zato što mogu koristiti taj sport kao 'ispušni ventil'. Govori i da je nemoguće dokazati utječe li sport slobodne borbe na društvo, to jest postaju li ljudi agresivniji participirajući ili samo gledajući taj sport. ³⁶

Njegova kritika je usmjerena prema navodnoj intrinzičnoj nemoralnosti sporta. On smatra da je svaki sport u kojem je cilj nanijeti bol protivniku, premda sportaš svojevrijedno sudjeluje, nemoralan. Smatra da su borilački sportovi nemoralni zato što se kose s Kantovom teorijom po kojoj svog protivnika tretiraju kao *means*, a ne kao *end*. Drugim riječima, želi reći da su

³² isto str. 111.

³³ isto str. 112.

³⁴ isto str. 111.

³⁵ Dixon, N. A moral critique of mixed martial arts 2015. str. 365

³⁶ isto str. 366.

sportaši u tom slučaju objektivizirani.³⁷ U svakom slučaju, rasprave se najviše dotiču pristanka (*consent*). Koja je granica pristanka i na što sve kao autonomni ljudi možemo i smijemo pristati?

Prije nego što budu donijeti zaključci i sudovi trebaju se, kao što je i Dixon napomenuo, napraviti temeljita istraživanja koja se ponajprije odnose na sigurnost sportaša u tom mladom sportu. Za početak, bitno je utvrditi koliko su opasniji udarci primljeni dok se borac nalazi na tlu od udaraca primljenih dok borci stoje. Spomenuto je kako boksači imaju 10 sekundi da se dignu s tla i oporave od udarca koji ih je poslao na tlo. Potrebno je detaljno proučiti imali ta praksa ikakve pogodnosti za tog borca. Nakon tih deset sekundi borac ustaje i opet ulazi u borbu s borcem, riskirajući opet da će zaprimiti nekoliko udaraca, pa naposljetku i udarac koji bi ga opet mogao poslati na tlo ili čak nokautirati. U sportu slobodne borbe dozvoljeni su udarci šakama i laktovima na tlu. Da bi dobili jasniju sliku ovog potrebno je utvrditi koliko su udarci dok se borci nalaze na tlu opasniji nego kada se borci nalaze u stajaćem položaju. Zdravi razum bi sugerirao da osoba može generirati puno više snage u udarcu kada stoji, nego kada se nalazi u čučućem ili ležećem položaju na tlu. Važno je i napomenuti da udarci na tlu često primoraju sudca da prekine borbu i time umanju potencijalnu štetu koju bi borac primio da je borba nastavljena u stajaćoj poziciji.

Smatram da je pristanak u sudjelovanju u sportu ključan za odgovoriti na pitanje je li sport moralan ili ne. Borci u kavezu ne gledaju na protivnika, kako piše u tekstu³⁸, kao objekt koji trebaju udarati. Njihovi protivnici predstavljaju im direktnu opasnost u kavezu. Kako bi svladao svog protivnika, kao borac bi trebao paziti na svaki potez svoga protivnika te pokušati anticipirati što bi protivnik mogao napraviti.

Weimer je dao svoju kritiku na Dixonov rad. On³⁹ smatra da sport slobodne borbe nije intrinzično nemoralan. Kritizira Dixonovu usporedbu sporta MMA s BDSM-om (vezanje, dominacija, sadizam, mazohizam). Smatra da je pristanak u oba slučaja dovoljan faktor da se ljude koji sudjeluju u takvim aktivnostima ne smatra nemoralnima. Također spominje i kako poštovanje tuđeg autonomnog pristanka u sudjelovanju u zajedničkoj aktivnosti isključuje gledanje jednog na drugog sudjelovatelja kao na objekt prepreke (ili u slučaju s *BDSM*-a -

³⁷ isto str. 368.

³⁸ isto str. 368.

³⁹ Weimer, S. On the alleged intrinsic immorality of mixed martial arts 2017.

požude).⁴⁰ Borci se svakako ne osjećaju više degradirano nego bilo koji drugi sportaši. Weimer pak smatra da profesionalni MMA može biti gledan kao nemoralan zbog motivacija koju sportaši imaju.⁴¹ S tom tvrdnjom se ne slažem zato što mislim da je, kao prvo, jako teško utvrditi s kojim motivom netko ulazi u borbu, kao drugo i bitnije, više je degradirajuće kritizirati sportaše zbog toga što im je motiv borenja novac. Svrha posla i jest dobiti novac. Na primjer, odvjetnici su više motivirani novcem kada brane osobu koja je prekršila zakon nego željom da se pokažu kao vrsni odvjetnici. Čak i da je obrnuto slučaj, vrlo je teško dokazati što ih više motivira. Njihov posao je pružiti punu pravnu zaštitu svome klijentu iako on bio zakonom dokazan kao kriv. Primili oni novac ili ne ili motivirao ih uglavnom novac ili ne, smatram da ta činjenica ne bi trebala utjecati na ishod je li čin koji su napravili moralan. Naravno, iz ovog slučaja se izuzimaju nelegalne radnje koje za posljedicu imaju žrtvu, za što je primjer korupcija, odnosno primanja mita za određenu radnju.

Dixon u drugom radu moralnu krivicu premješta na ljude oko sporta, točnije promotore, trenere, novinare koji profitiraju na tuđoj patnji i boli, bez da pokazuju kvalitete koje pokazuju borci u kavezima.⁴² Ipak, onu najveću krivicu pridodaje navijačima, ne samo što promoviraju i potiču borce na nasilje već što je problematično s kojim zanosom gledaju kako borci prolaze kroz bol.⁴³ Navijači najveće reakcije daju kada vide borce koji su zbog udaraca bačeni u nesvijest. To potvrđuje i činjenica da se promotori oglašavaju svojim navijačima prezentirajući u promotivnim sadržajima upravo te, najnasilnije trenutke sporta.⁴⁴

Svakako je istina da nokauti izazivaju najveće ovacije kod publike za vrijeme MMA događaja, ali je autor potpuno zanemario činjenicu o kakvim se potezima radi koji su doveli do nokauta. Kvaliteta izvedbe atraktivnih poteza vrlo je bitna u reakciji publike. Time se naglasak stavlja na vještinu koji borci posjeduju. Ta tvrdnja se može dokazati jednim od najpopularnijih udaraca u povijesti MMA, a to je, takozvani '*Showtime kick*' koji je izveo borac Anthony Pettis. Video tog udarca obišao je svijet i urezao se u pamćenje svakog ljubitelja MMA-a koji ga je vidio, a udarac uopće nije nokautirao protivnika. Neki mediji su taj potez proglasili 'najboljim potezom u povijesti MMA'.⁴⁵ Bitno je prikazano nasilje staviti u kontekst. Pojednostavljeno gledano, navijači bi uživali kada bi se dva borca samo udarala glavom u glavu dok jedan ne bi pao u

⁴⁰ isto str. 271.

⁴¹ isto str. 267.

⁴² Dixon, N. Internalisam and external moral evaluation of violent sport 2016. str. 110.

⁴³ isto str. 110.

⁴⁴ isto str. 110.

⁴⁵ Jabbar, N. sportbible.hr 2020.

nesvijest. Takva rečenica je apsurdna, ali pokazuje da je tehnika izvođenja itekako bitna te tvrditi da je nasilje ono što izvlači najveće reakcije od publike nepotpuna, to jest ne govori cijelu istinu. Navijači uživaju u nasilju gledajući taj sport, ali ne bilo kakvom nasilju, već lokaliziranom i atraktivnom. Navijači nisu nikakvi sadisti koji uživaju u tuđoj boli kao što je to prikazao Dixon.⁴⁶ Uslijed ozljeda, na primjer noge (što je legitimna i legalna pobjeda u MMA), gledatelji često znaju gledati u stranu ne bi li izbjegli vidjeti slomljenu kost kao što je u slučaju posljednje borbe Chrisa Weidmana.⁴⁷ Često se događa da gledatelji osjećaju žaljenje prema borcu koji je pretrpio ozljedu zbog tako nesretnog raspleta događaja. Smatram da iznimno velika većina gledatelja ne bi htjela da se nešto vrlo loše dogodi borcima koje oni prate i gledaju, ali svakako smatram da bi se ta teza mogla i morala istražiti.

3.3. Društvena pokretljivost i utjecaj politike u slobodnoj borbi

„Društvena pokretljivost je pojam koji se upotrebljava u sociološkim istraživanjima nejednakosti, a odnosi se na kretanje pojedinaca po različitim stupnjevima društvene hijerarhije i obično se definira s obzirom na kategorije zanimanja ili društvene klase. Razina društvene pokretljivosti često se uzima kao pokazatelj stupnja otvorenosti i demokratičnosti nekog društva. Neki su autori vjerovali da je pokretljivost od ključne važnosti za stabilnost modernog industrijskog društva zato što slobodan pristup elitnim položajima omogućuje da se sposobni i ambiciozni ljudi izdignu iz nižih društvenih slojeva, čime je pokretljivost ujedno i sigurnosni ventil koji umanjuje vjerojatnost revolucionarne kolektivne akcije nižih klasa.“⁴⁸ „Na sport se gleda kao na 'aveniju društvene pokretljivosti' koja pridonosi bržem uključivanju sportaša u društvene tijekove za vrijeme, ali i nakon završetka karijere te im omogućuje natprosječne zarade kao solidnu osnovicu za 'život poslije'.“⁴⁹ Konfliktni teoretičari sporta tvrde da sport treba istraživati u sklopu materijalnih uvjeta kapitalističkog svijeta.⁵⁰ Sociologija sporta po toj bi teoriji trebala istražiti gdje se na društvenoj hijerarhiji nalaze ljudi koji se odluče profesionalno baviti sportom slobodne borbe. Ako se ispostavi da ih većina dolazi s dna hijerarhijske ljestvice, treba se zapitati zašto ih sprječavati u njihovoj namjeri da pomoću sporta iziđu iz siromaštva.

⁴⁶ Dixon, N. Internalisam and external moral evaluation of violent sport 2016. str. 110.

⁴⁷ Segura, D. Hathaway, K. mmajunkie.usatoday.com 2021.

⁴⁸ Abercrombie, Hill, Turner Rječnik sociologije 2008.str. 57.

⁴⁹ Žugić, Z. Sociologija sporta 2000. str. 28.

⁵⁰ isto str- 28-29.

„Nakon Drugog svjetskog rata, slijedom kumulativnog skraćivanja radnog tjedna i broja radnih sati tijekom dana, porasta društvenog standarda, opće demokratizacije društvenog života te nastanka i jačanja srednje klase 'bijelih ovratnika', mijenja se i elitistički karakter sporta.“⁵¹ Omasovljenje sporta dovelo je do toga da se ljudi iz najnižih slojeva društvene hijerarhije pomoću zalaganja i truda mogu istisnuti i postati materijalno bogati pomoću profesionalnog sporta. „Nitko ozbiljan neće danas negirati činjenicu da je suvremeni sport, iako i u njemu, 'u tragovima', ima elemenata čiste, bezutilitarne igre, u svim svojim segmentima, od rekreacijskog do profesionalnog, postao ozbiljan posao, *big business*.“⁵² Sport slobodne borbe (ali i boks) u brojnim je slučajevima služio za streloviti pomak na društvenoj ljestvici te nerijetko odvlačio mlade iz delinkventnog života u siromašnim sredinama. Primjer za to može biti Conor McGregor, irski borac koji je prošao put od života ovisnog o socijalnoj pomoći do toga da je postao planetarna superzvijezda te 2020. postao najviše plaćeni sportaš godine.⁵³⁵⁴ Pitanje moralnosti je bitno i svakako etika, medicina i filozofija sporta mogu doprinijeti povećanju sigurnosti sportaša. U radovima kritičara sporta slobodne borbe ne spominju se zabrane, već restrikcije koje bi pomogle povećati sigurnost sportaša.⁵⁵ Bitno je, također, i preispitati namjere političara koji se hvale uspjehom "nemoralnih" sportaša i koriste se njihovim uspjehom za promidžbu države.

Svakako je najpoznatiji primjer posjet tadašnje predsjednice Kolinde Grabar Kitarović Stipi Miočiću u Clevelandu, Ohio 2019. godine.⁵⁶ Stipe Miočić američki je MMA borac hrvatskih korijena. Bivši je prvak teške kategorije najpoznatije MMA organizacije UFC te je ujedno i najtrofejniji prvak te kategorije UFC-a. Taj događaj svakako je korak u dobrom smjeru. Kao prvo, pokazao je da je Hrvatskoj stalo do svog iseljeništva, pogotovo s obzirom na to Stipe Miočić predstavlja Hrvatsku i svoje hrvatsko porijeklo u najboljem mogućem sportskom smislu. Drugo, pokazuje sport MMA i sportaše kao ono što jesu - sportaši, a nikako nasilnici od kojih bi šira javnost, a pogotovo administracija jedne države, trebala bježati. Problem nastaje zato što je vrlo malo napravljeno da se postignu zacrtani ciljevi hrvatskih MMA saveza, a to je uvrštavanje tog sporta u Hrvatski olimpijski odbor. Korisno je slaviti i prikazati borce u pozitivnom svijetlu, ali to je nedovoljno. Ako možemo s njima slaviti njihov uspjeh onda bi trebali moći i s njima raditi ka ostvarivanju njihovih ciljeva. Govoreći o povezanosti sporta i politike, Žugić (2000.) tvrdi da je sport „i dalje poligon za testiranje različitih oblika (političkog) inženjeringa i

⁵¹ isto str. 50.

⁵² isto str. 84.-85.

⁵³ skysports.com 2021.

⁵⁴ Huddleston Jr., T. cnbc.com 2021.

⁵⁵ Dixon, N. A moral critique of mixed martial arts 2015. str. 366.

⁵⁶ net.hr

ostvarenje izvansportskih ciljeva."⁵⁷ Političari se žele u medijima pokazati u prisustvu "prvaka" kako bi pokazali kako su i oni prvaci. Žele prikazati da su i oni na neki način zaslužni za uspjeh sportaša te da je slikanje s predstavnikom jedne suverene države uspjeh za sportaša.

Sport slobodne borbe je individualni sport, a u svojoj knjizi Ozren Biti (2018.) smatra da su „sportska postignuća Janice Kostelić i Blanke Vlašić upozorili da uspjesi ne moraju nužno biti plod sustava, već da, baš naprotiv, u sportu do njih može doći i unatoč manjkavostima sustava."⁵⁸ . I trenutni uspjesi hrvatskog MMA nastali su baš unatoč situaciji u kojoj se nalaze. Uspjeh hrvatskog borca predstavlja iznimku nastalu pomoću mukotrpnog rada i zalaganja, kao što je slučaj s borcima poput Mirka Filipovića i Roberta Soldića.⁵⁹

U ovom je poglavlju prikazan razvojni put sociologije sporta u Hrvatskoj, a nude se i prijedlozi tema kojima bi se sociologija sporta mogla pozabaviti istražujući ovaj novi, brzorastući sport. U Hrvatskoj je dosad napisano vrlo malo radova društvenih znanosti koji se bave problemom sporta slobodne borbe. Na portalu hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa Hrčak trenutno se nalazi samo jedan rad hrvatskog autora koji se bavi tom tematikom.⁶⁰ To je rad autora Antonija Kovačevića pod nazivom "Bioetička perspektiva slobodne borbe" iz 2020. godine. Rad se bavi istom problematikom koju je svojim radovima prezentirao Dixon, a to je (bio)etika i moralnost sporta MMA-a. To je svakako nedovoljno, pogotovo ako uzmemo u obzir činjenicu koliko je taj sport praćen u Hrvatskoj i u svijetu. Dixon prenosi da se 5.1% ispitanog američkog stanovnika izjašnjavaju kao "veliki fanovi" sporta slobodne borbe.⁶¹ U istom radu Dixon spominje da, prije njega, ni jedan filozof u *Philosopher's Indexu* nije objavio rad koji se bavi temom slobodne borbe⁶², što samo govori o tome kako je slabo istražen. Isto tvrdi i Weimer u uvodu svog rada, da ga čudi činjenica kako je sport slobodne borbe dobio malo pažnje od filozofa etike, unatoč velikoj popularnosti.⁶³

Bilo bi zanimljivo pretpostaviti kakvu je, i je li uopće imao ikakvu, ulogu sport slobodne borbe u povećanoj medijskoj popularnosti sporta *bare knuckle* boksanja, to jest boksanja bez zaštitnih

⁵⁷ Žugić, Z. Sociologija sporta 2000. str. 193.

⁵⁸ Biti, O. Domaći teren: Sociokulturno istraživanje hrvatskog sporta 2018. str. 16.

⁵⁹ Brajdić, D. vecernji.hr

⁶⁰ hrcak.srce.hr

⁶¹ Dixon, N. A moral critique of mixed martial arts 2015. str. 381.

⁶² isto str. 365.

⁶³ Weimer, S. On the alleged intrinsic immorality of mixed martial arts 2017. Introduction

rukavica. ⁶⁴ Sociologija sporta mogla bi odgovoriti i na pitanja koja se tiču pojave *underground* natjecanja, kao na primjer King of the Streets. ⁶⁵ Svakako bi se trebalo odgovoriti na pitanje utječe li MMA na porast još brutalnijih inačica tog sporta, to jest jesu li to "rivalski" ili komplementarni sportovi. Tu treba i napomenuti da su i *bare knuckle* boks i borbe nalik prikazanim borbama u *Fight Clubu* starije od svjetskog fenomena MMA-a. U svom djelu *Fight Club*, pisac Chuck Palahniuk spominje utjecaj koji je knjiga imala na osnivanje raznih kopija klubova boraca. ⁶⁶ Sociologija sporta može odgovoriti na mnoga pitanja i provesti razna istraživanja vezana uz sport slobodne borbe zbog trenutnog malog broja radova koji obrađuju tu temu i, svakako, zbog toga što se sport tako nedavno pojavio. Pitanja uloge navijača, zastupljenosti spolova, plaća profesionalnih boraca, maskuliniteta, popularnosti sporta u današnje doba samo su neka koja bi se mogla više istražiti. U sljedećem poglavlju na neka od tih pitanja odgovorit će akteri, to jest borac, koji se profesionalno i amaterski bavio sportom slobodne borbe i trener slobodne borbe.

4. Intervju

U ovom dijelu rada prezentiraju se intervjui s profesionalnim borcem slobodne borbe i trenerom slobodne borbe. Intervjui su orijentacijsko-ilustrativnog karaktera te im je svrha dobiti informacije i mišljenja vezana uz sport slobodne borbe od aktera sporta. Njihovi podaci mogu poslužiti i za daljnja sociološka istraživanja sporta slobodne borbe, ali i ostalih borilačkih sportova.

4.1. Intervju s profesionalnim MMA borcem

Kako ljudi reagiraju kada im kažete da ste MMA borac?

Stariji ljudi često ne znaju što je to pa tada moram spomenuti Mirka 'Cro Cop' Filipovića koji je sinonim za sport slobodne borbe u Hrvatskoj. Mlađi ljudi do četrdesete godine uglavnom znaju što je MMA i za razliku od starijih ljudi, mlađi ne misle da je taj sport samo 'divljaštvo u kavezu'.

Što mislite o ljudima koji prate MMA i razlikuju li se po nečem od navijača drugih sportova?

Mislím da rijetko koja osoba prati samo jedan sport. Teško je reći kakvi su ljudi koji prate MMA.

⁶⁴ fightsite. hr 2020.

⁶⁵ kotsfight.com

⁶⁶ Palahniuk, C. Fight Club 2006. - Afterword 2005. str. 211.

Kako biste objasnili nekome tko ne zna za sport slobodne borbe ili zna za sport, ali mu se ne sviđa?

Na sport slobodne borbe gledam kao na umjetnost. Puno toga ulazi u sport MMA-a. Za biti uspješan u ovom sportu nije potrebno biti samo fizički jaka osoba.

Mislite li da je sport danas popularniji nego onda kada ste se počeli baviti sportom i, ako je zašto je tako?

Mislim da je sport danas puno popularniji. Tada su još ljudi taj sport zvali *ultimate fight*. Prije sam i ja smatrao da su to samo divljaci koji se tuku dok nisam ušao u dvoranu i počeo se baviti sportom. Ljudi će uvijek htjeti znati tko je najjača osoba na svijetu. Mislim da postoji nešto u ljudima što nas 'tjera' da pratimo kako se dvoje ljudi tuče. Smatram da će kroz deset godina sport MMA biti jedan od najpopularnijih sportova na svijetu.

Gdje biste sada smjestili sport slobodne borbe po popularnosti u Hrvatskoj?

Mislim da je nogomet i dalje broj jedan. Mislim da je mlađim ljudima MMA drugi najpraćeniji sport, odmah iza nogometa.

Kakvo je Vaše iskustvo s *mainstream* medijima, kako oni prikazuju sport slobodne borbe?

U zadnje vrijeme vidim samo pozitivne vijesti. Sport se prenosi u medijima kao svaki drugi sport i ne prave se više razlike između sporta slobodne borbe i ostalih, 'klasičnih' sportova.

Kako komentirate situaciju da sport slobodne borbe još nije prihvaćen u HOO? Mislite li da je to zato što je sport slobodne borbe relativno novi sport ili zato što određene strukture ne žele prihvatiti MMA u tu zajednicu sportova?

Mislim da je to samo pitanje vremena. Morat će se prihvatiti zato što popularnost sporta raste i bit će 'glupo' da sport nije u HOO-u. Možda će to biti za dvije godine, možda za pet, ali svakako mislim da će sport biti dovoljno popularan da bude prihvaćen i službeno u Hrvatskoj kao sport.

Mislite li da je sport slobodne borbe bliži zapadnjačkim kulturama borilačkog sporta ili istočnjačkim?

Sport se zove *mixed martial arts*, što znači da se koriste vještine iz raznih sportova. Mislim da je sport MMA-a svjetski sport.

Mislite li da sport MMA može potaknuti gledatelje na nasilje?

Mislim da će nasilni ljudi biti nasilni i bez sporta slobodne borbe u svom životu. A ako misli da će mu nasilje pomoći da bude MMA borac može doći na jedan trening i shvatit će da mu treba puno više od nasilja da bude dobar borac. Zapravo uopće ne bi trebao biti nasilna osoba da budeš dobar. Puno su bolji borci koji su opušteni. U ovaj sport ne bi trebao unositi puno emocija koje te mogu samo kočiti. Bitnije je pridržavati se tehnike i taktike.

Što Vas je potaknulo da postanete MMA borac i što Vam to znači u životu?

Uvijek sam i kao dijete imao želju za natjecanjem. Imam osjećaj kao da sam se rodio za ovo. Ovaj sport je nešto čime se mogu baviti i živjeti od toga, a volim to i nemam osjećaj da radim nešto. Sretan sam što se mogu ovim baviti.

Mislite li da sport slobodne borbe može pomoći nekome iz siromašnije sredine da postane bogat i poznat u svijetu?

Borilački sport je sport za siromašne. Ne može to svatko. Moraš biti posebna vrsta osobe da se možeš baviti ovim. Ako si rođen 'sa zlatnom žicom u ustima' teže ćeš uspjeti u ovom sportu od nekoga tko je rođen u radničkoj obitelji i tko je imao problematično djetinjstvo.

Neki filozofi poput Dixona smatraju da sport slobodne borbe može utjecati na to da se borci osjećaju degradirano. Kako to komentirate?

Baš suprotno. Gdje god da dođem ljudi me poštuju. Mislim da sam više privilegiran što sam uspješan u ovom sportu. Čak možda više nego kod drugih sportaša zato što sam snažna osoba pa ljudi mogu osjećati respekt prema tome. Ljudi vide i da sam normalna osoba koja ne ide okolo i tuče nedužne ljude.

Što mislite o svojim protivnicima? Mrzite li ih? Možete li se boriti protiv prijatelja i možeš li postati prijatelj sa svojim protivnikom nakon meča?

Prije borbe nemam nikakve emocije prema protivnicima. Kao da mi netko kaže da trebam igrati košarku jedan na jedan protiv njih. Cilj mi je samo biti bolji u kavezu od njih. I u boksu i u MMA-u sam se borio protiv prijatelja i tu nema neke velike razlike. Bolji na kraju pobjedi. Nakon borbe imamo zajedničku povijest pa se zbog toga više respektiramo.

4.2. Intervju s MMA trenerom

Kako ste se počeli baviti borilačkim sportovima?

Kao dijete sam trenirao *taekwondo* i hrvanje. *Jiu jitsu* sam počeo trenirati kada su me regrutirali u vojsku te sam rekao da ću se tim sportom nastaviti baviti kada završim s vojnim rokom. I tako je i bilo. Nastavio sam trenirati *judo* i BJJ. U MMA sam ušao kada sam vidio borbe Mirka Filipovića. Nikada se nisam natjecao u MMA-a, ali sam trenirao s borcima.

Već ste preko 20 godina u sportu slobodne borbe. Kakvo je vaše mišljenje bilo o sportu prije nego što ste se počeli baviti njime?

Tada se sport zvao *ultimate fight* i bilo je manje pravila i regulacija nego danas.

Kako su ljudi reagirali prije 20 godina kada ste im rekli čime se bavite, a kako danas?

Prije 20 godina su ljudi mislili da ljudi koji se bave tim sportom su luđaci. Danas ljudi vide da taj sport i nije toliko opasan kakvim se prije prikazivao, ali i dalje smatram da je to ekstremni sport. Danas je sport postao *mainstream*. Danas su sudci kvalitetniji i prevencija ozljeda je vrlo visoka.

Mislite li da će HMMAU biti prihvaćena u IMMAF?

Teško je to sada reći. Svrha tih organizacija je da sport slobodne borbe uđe u Olimpijski sustav te da se borci mogu financirati stipendijama. HMMAU osnovana je zato što prijašnji savez nije radio dovoljno da se dosegnu željeni ciljevi. Današnji najveći problem slobodne borbe je što se ne smatra sportom od strane GAISF-a.

Zašto mislite da sport slobodne borbe nije član HOO?

Nelogično je što HOO ne prihvati MMA u 'obitelj' sportova. U 'plemenitom' sportu boksu je cilj udarcima drugog borca onesvijestiti ili mu izazvati potres mozga. U MMA-a moguće je pobijediti koristeći samo tehnike hrvanja i *jiu jitse*, te nije nužno ozlijediti čovjeka za ostvariti pobjedu. Malo je nelogično i kada bi spojili hrvanje, judo, boks i *taekwondo* u jedan sport bi dobili MMA. Znači svi nabrojani sportovi se nalaze na Olimpijskim igrama, ali kada bi se oni spojili ne bi dobili sport. Iako smatram da je MMA ekstreman sport, ne smatram da je nasilan zato što postoji element kontrole, a to je zvono ili znak sudca kada borac prestaje s borbom.

Koja je razlika između profesionalnog i amaterskog MMA-a?

Postoji sociološka i kineziološka razlika. Sociološka razlika bi bila što je svaki profesionalni sport danas *show-business*. Borcima i promotorima je cilj zaraditi novac. Amaterski MMA je 'čisti' sport. Nije potrebna promocija borca već je cilj natjecati se. Kineziološka razlika bi bila razlika u pravilima. U amaterskom MMA-u borci nose dodatnu zaštitnu opremu, runde su kraće i zabranjeni su neki udarci i zahvati koji su dozvoljeni u profesionalnom MMA-u.

Mislite li da gledanje MMA sadržaja može potaknuti ljude da postanu nasilni?

Nisam stručnjak za to, ali bih lagao kad bi rekao da djeca ne bi imitirala poteze koje vide na televiziji. Zato i postoji dobna granica za djecu te oni mlađi ne smiju i ne bi trebali gledati borbe. Ali opet, na televiziji se prikazuje i boks i kečeri te ako oni nisu utjecali na rašireno nasilje među djecom neće ni MMA.

5. Zaključak

Sport slobodne borbe jedan je od najbrže rastućih sportova današnjice. Zbog svoje nasilne prirode od samih je početaka bio iznimno kontroverzan sport, što je dovelo do restrikcija u pravilima. Povijest slobodne borbe seže u Antičku Grčku u kojoj je postojao olimpijski sport pankration. Međunarodni i nacionalni savezi teže da sport slobodne borbe bude priznat kao sport od strane Olimpijskog odbora. U Hrvatskoj, ali i mnogim drugim državama, savezi su tek počeli s težnjama da ostvare svoje ciljeve.

Sociologija sporta je disciplina koja se, u najjednostavnijim crtama, bavi odnosom između sporta i društva. Sport slobodne borbe nije dovoljno istražen u Hrvatskoj što otvara puno prostora za istraživanja. Za sada, najviši broj radova iz društvenih znanosti o sportu slobodne borbe odnosio se na etičnost i moralnost. Politika i društvena pokretljivost prisutni su u sportu slobodne borbe kao i u svakom drugom profesionalnom sportu. Rezultati intervjua s profesionalnim borcem slobodne borbe pokazao je upravo to. Kao i kod sportaša u drugim sportovima, motiviraju ih želja za dokazivanjem, natjecanjem i dostizanjem vlastitih ciljeva.

Naposljetku, činjenica da u Hrvatskoj ne postoji veliki broj radova koji obrađuju problematiku slobodne borbe i gledatelja tog sporta je začuđujuća. Kritičari sporta slobodne borbe najveću su moralnu krivicu stavili na gledatelje te bi bilo zanimljivo iz perspektive sociologije istražiti što privlači ljude tom borilačkom sportu.

6. Literatura

1. Žugić, Z. (2000.) *Sociologija sporta*, Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu
2. Biti, O. (2018.) *Domaći teren: sociokulturno istraživanje hrvatskog sporta*, Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku
3. Abercrombie, N., Hill, S., Turner, B.S. (2008.) *Rječnik sociologije*, Zagreb: Naklada Jesenski i Turk
4. Palahniuk, C. (2006.) *Fight Club*, London: Vintage books
5. Perasović, B., i Bartoluci, S. (2007). 'Sociologija sporta u hrvatskom kontekstu', *Sociologija i prostor*, 45(1 (175)), str. 105-119. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/17655>
6. Kovačević, A. (2020). 'BIOETHICAL PERSPECTIVE OF MIXED MARTIAL ARTS', *Pannoniana*, 4(1), str. 177-191. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/249708>
7. Dixon, N. (2015.) 'A MORAL CRITIQUE OF MIXED MARTIAL ARTS', *Public Affairs Quarterly* Volume 29, Number 4
8. Dixon, N. (2016.) 'Internalism and external moral evaluation of violent sport', *Journal of the Philosophy of Sport*, 43:1, 101-113, DOI: 10.1080/00948705.2015.1115360
9. Weimer, S. (2017.) 'On the alleged intrinsic immorality of mixed martial arts', *Journal of the Philosophy of Sport*, 44:2, 258-275, DOI: 10.1080/00948705.2017.1320944
10. Georgiou, A. (2008) 'What is Pankration and what are the Qualities of a Pankration Fighter', *Black Belt Magazine*, pp. 92-97.
11. forbes.com <https://www.forbes.com/sites/kurtbadenhausen/2018/12/28/the-new-fight-game-how-an-mma-startup-wants-to-capture-the-sports-450-million-global-fans/?sh=56a1c73b139e>
12. britannica.com <https://www.britannica.com/sports/mixed-martial-arts>
13. mmafighting.com <https://www.mmafighting.com/2016/4/3/11312322/new-york-was-both-the-first-and-last-state-to-pass-a-law-legalizing>
14. graciemag.com <https://www.graciemag.com/historia-do-jiu-jitsu/>
15. immaf.org Službene stranice IMMAF-a
16. profightstore.hr <https://www.profightstore.hr/portal/slobodna-borba/zlatko-klaric-%E2%80%9Cda-ukratko-objasnim-tijek-evolucije-hrvatskog-mma%E2%80%9C/43698>
17. americantopteam.eu Službene stranice American Top Teama Zagreb

18. fightsite.hr <https://fightsite.hr/fightsite/regija/sto-je-hrvatska-mma-unija-i-koji-su-njeni-glavni-ciljevi-cro-cop-ce-biti-nas-pocasni-predsjednik-10512061> i
<https://fightsite.hr/fightsite/k1-i-boks/studija-pokazala-da-je-bare-knuckle-manje-stetan-od-boksa-i-mma-a-10513438>
19. hoo.hr Službene stranice Hrvatskog olimpijskog odbora
20. sportbible.hr <https://www.sportbible.com/ufc/news-mma-pettis-showtime-kick-is-still-the-greatest-move-in-mma-history-20201216>
21. mmajunkie.usatoday.com <https://mmajunkie.usatoday.com/2021/04/chris-weidman-leg-break-uriah-hall-reacts-ufc-261-injury>
22. skysports.com <https://www.skysports.com/football/news/19828/12304635/conor-mcgregor-highest-paid-athlete-ahead-of-lionel-messi-and-cristiano-ronaldo-according-to-forbes>
23. cnbc.com <https://www.cnbc.com/2019/02/22/how-mma-fighter-conor-mcgregor-went-from-welfare-to-millionaire.html>
24. net.hr <https://net.hr/sport/klub-boraca/stipe-miocic-briljirao-objavom-o-kolindi-ovim-je-pokazao-kakav-je-kralj-94861d32-b1c4-11eb-9799-0242ac130011>
25. vecernji.hr <https://www.vecernji.hr/sport/filmska-prica-hrvata-roden-u-bosni-za-vrijeme-rata-u-njemacku-otisao-trbuhom-za-kruhom-1446342>
26. kotsfight.com Službene stranice *Kings of the Streets*